

MI MLADI BORCI

STANOVSKI TEDNIK ZA SLOVENSKO DIJASTVO. — IZHAJA VSAK PETEK. — LETNA NAROČNINA: DIJAŠKA 18 DIN, NEDIJAŠKA 36 DIN, PODPORNNA VEČ KOT 36 DIN. — POSAMEZNA ŠTEV. 75 PAR. UREDNISTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, POLJANSKA Č. 4. (ALJŽIJEVIŠČE). — ČEK. RAČ. ŠT. 16.078.

LETO V.

LJUBLJANA, PETEK 18. OKTOBRA 1940.

ŠTEV. 6.

U POJASNILO

Klub Straža je protipapeški, ker se baje ne ukloni papeževemu naročilu o specializaciji. Najhuje je formuliral ta očitok g. prof. Ernest Tomec na akademskem dnevu dne 18. avgusta v Kranju, kjer je nastopil v imenu Narodnega odbora Kat. akcije in izvajal:

Specializacijo akademskih društev je naročil papež Pij XI. Letošnja Straža v viharju je pisala, da dobri otroci (pravi katoličani) ne čakajo ukazov svojega očeta, marveč ga že prej v vsem poslušajo. Straža piše tako, dela pa popolnoma drugače, saj je papež dovolj jasno naročil specializacijo, a Straža tega ne stori. Tu je mnogo HINAVŠČINE IN NEISKRENOSTI! Straža v v. 3. oktobra 1940.

Tako Straža.

Stvar pa je zelo, zelo drugačna. Gre za celo vrsto nesporazumljenj.

I. Besede »protipapeški« sploh nisem izgovoril ne jaz, in kolikor se morem spomniti, tudi nihče drugi ne.

Nasprotno, jaz sem mnenja, da sem v svojem govoru, kjer sem se moral o Straži žal neugodno izraziti, ravno v tej točki pokazal, da od nje pričakujem, da bo gotovo sprejela, kar enkrat za papeško spozna. Zato smo tudi bili tako veseli, ko se nam je posrečilo, najti dolgo iskani citat, ker smo bili prepričani, da če se dobi beseda, ki pokaže jasno papežovo voljo tako preprosto umljivo, da se bo potem vsaj na tem sektorju vrnil k nam ljubi katoliški mir.

Toda razumemo, da stvar za Stražo ne bi bila lahka. Bilo je pričakovati ugovorov, zlasti tistega, ki smo ga že slišali in zato pričakovali tudi tukaj: da namreč papež ni dal v tej stvari nobenega ukaza, ampak izrazil samo željo. Tu bi dobri stvari prišla na pomoč zopet lepa beseda Pija XI., ki jo je k sreči natisnila ravno Straža v viharju sama v svoji številki z dne 16. februarja 1939., posvečeni spominu Pijeve smrti. Na strani 77. navaja Straža Pijeve besede, ki jih je govoril romarjem:

»V verskih rečeh se je treba ukloniti papežu tudi takrat, kadar ne zapoveduje. Ni treba biti tako trd napram papežu ter zahtevati od njega, da vedno zapoveduje. Sv. Pavel je dajal nasvete v Gospodovem imenu tudi takrat, ko ni prejel

zapovedi od njega. Zapovedi in nasvete je dajal, ker je vedel, da je z njim duh Gospodov.«

Besed »marveč ga že prej v vsem ubogajo« (glej gori!), sploh nisem rabil — saj tudi nima jo smisla in kot vsak sedaj lahko vidi, jih v papeževem citatu sploh ni. So pač površno in zmotno skombinirane iz prejšnjih besed. Citiranje Straže je tu in tudi drugje netočno.

Ta stavek je psihološko zanimiv slučaj in naravnost klasičen primer, kako netočna priča — brez zle namere, brez volje, resnico izkrivljati, — toda pod vplivom neugodnih čustev spominske vrzeli napačno dopolnjuje. Kratka psihološka analiza pokaže, da je priči od mojih besed ostalo v spominu: »ne čaka ukaza« in pa, da je tu bila neka antiteza. Izpadlo pa ji je moje nadaljevanje: »pač pa uboga že tudi željo«. Mesto, da bi se bila priči spominska vrzel pravilno izpolnila z antitezo od: »ukaz« na: »željo« (ali nasvet), je pa priči fantazija zagodla antitezo od: »ne čakajo« na: »ga že prej ubogajo«. Tako nastali stavek je povrh še nelogičen in bi ga mirna avtokritika morala sama zavreči.

Ta primer je sicer precej nedolžen, pa zato tem jasneje pokaže, kako more priti do tako netočnih pričevanj.

S tem bi bilo torej prvo nesporazumljenje glede mojih očitkov Straži glede njenega zadržanja do papeževih ukazov opravljen.

II. Če prav razumem končni stavek Stražinega zgoraj ponatisnjene odstavka — nekateri ga drugače razumejo (da namreč te stvari Straža meni očita) — potem se mi tukaj očita, da sem jaz Straži zaradi njenega zadržanja do papeževih besed o akademskem stanovstvu očital hinavščino.

Tudi tu je stvar drugačna, kot pa Straža misli.

Najprej nekaj opomb, da bo čitateljem jasno, kako je na tečaju v Kranju do te debate sploh prišlo.

Po pisanju v Straži so namreč mnogi čitatelji dobili vtis, kakor da sem jaz v Kranju nastopil z nekim oficijelno naročenim referatom. V resnici sem nastopil le v diskusiji, in to v obrambo referata o Akademski zvezi, ki ga je kritiziral član Straže, češ da je Straži krivičen, da Stražo pre malo upošteva, ko da je vendar Straža najboljša pomožna četa Katoliške akcije.

V svoji repliki sem se čutil prisiljenega, da to mnenje člana Straže popravim. Vprašal sem navzočnega predsednika Narodnega odbora Katoliške akcije, ali soglašajo s tem, da povem, kako sodi o Straži kot pomožni četi KA Narodni odbor sam.

G. predsednik je pristal na to in jaz sem povedal, da Narodni odbor Stražo sodi tako, da ona ni Katoliške akcije najboljša pomožna četa, pač pa ena najslabših. V utemeljitev sem navedel, koliko je žal Straža našim akcijam nasprotovala, kako nam je pri našem delu žal polena pod noge metala; kako je ovirala kandidature mladcev v dijaških društvih in s tem KA kratila vpliv, ki ga ona mora iskati ne po svoji volji, ampak po zahtevi Cerkve; koliko dragocenega časa nam je s takim ravnanjem uničila.

Ugotovil sem, da bi bilo veliko bolje za katoliško stvar, ko bi Straža storila samo desetino tega dobrega, kar ga je storila, a bi to bilo v soglasju z delom Narodnega odbora. Navedel sem, da je v tem slučaj Straže točno slučaj, kot ga označuje Pij XI. v brazilskem pismu: »Bila bi zato zmeta in silno težka škoda, če bi se ali v župnijah ali v škofijah ustanovila združenja vernikov s sličnimi cilji, kot jih ima KA, ki bi pa bila popolnoma neodvisna in popolnoma v nobeni zvezi s KA, ali kar bi bilo še hujše, njej nasprotujoča. — Delne ali na ozek krog vernikov omejene koristi, ki bi jih taka društva donasala, bi bile popolnoma izgubljene radi škode, ki bi jo povzročila z razpršitvijo in razkrojem katoliških sil, včasih tudi medsebojnimi udari. Saj morajo katoliške sile radi potreb naših dni, kot smo dejali, biti mogočno organizirane v pokorščini do hierarhije in na službo Cerkvi.« (Podčrtave so moje.)

Opozoril sem tudi navzočne člane, da razumem, če jim ta sodba o Straži ne prija, toda o tem, koliko kaka pomožna četa Katoliški akciji pomaga, je pač kompetenten soditi Narodni odbor in ne društvo, ki je pomožna četa. Nato sem od Straže prešel na to, koliko se pri nas Katoliški akciji sploh nasprotuje tudi v drugih katoliških krogih in sem navedel nekatere naravnost kričeče slučaje.

Navajal sem še razne take besede. Tako n. pr.: »Saj smo za KA, ampak za takšno ne«. Ali: »Smo tudi za slovensko KA, ampak za te osebe ne.« »Smo za KA, ampak za mladce ne.« Navedel sem tudi tale razgovor: »Kako so vam všeč mladci (dijaška KA)?« — »Meni so mladci čisto všeč, samo ko bi profesorja Tomca ne bilo zraven.« Ko sem potem jaz sam vprašal dotično osebo, kaj o mladcih sodi, mi je spretno odgo-

vorila: »Meni so mladci čisto všeč, samo ko bi tistega ozadja ne bilo zraven.«

Povedal sem, da na take napade, ki gotovo stvari niso v korist, jaz moram reagirati ne glede na mojo osebo, in da moram stvar označiti kot neiskrenost in hinavščino, točno v smislu sv. pisma tam, kjer govori, kako se sodi o drevesu po njegovih sadovih: »Ali recite, da je drevo dobro in njegov sad dober, ali pa recite, da je drevo slabo in njegov sad slab; zakaj po sadu se drevo spozna. Gadja zalega!« (Mt 12, 33—34). Potem pa še Lk 6, 42—44, »drevo, katero rodi dober sad, ni slabo«; tam tudi stoji za tako govorjenje oznaka hinavec.

Tu sem torej označil s svetim pismom kot hinavščino tisto govorjenje, ki sadove neke organizacije KA hvali, grdi pa tistega, ki je sadil. Tu pa ni bil govor o Straži glede njenega zadržanja do onih papeževih besed, ki nam jih je v »Slovincu« navedel g. dr. Vilko Fajdiga.

III. Morda se bo komu čudno zdelo, kako da je potem še mogoče, da je Straža te besede obrnila nase, kakor da so letele nanjo v zadevi njenega zadržanja do papeževga naročila o stanovstvu. Pa ni stvar tako čudna, če računamo, da imamo tu opravka z neko občutljivostjo. Ko so lani v Straži pisali v zgodovini AZ, pod naslovom: »Dosedanji razvoj slov. kat. akad. društev«, niso dijaške KA in njenega dela niti z besedico omenili. V mladčevskih krogih se je to sicer opazilo, a se je šlo mirno in brez razburjenja preko tega. Čemu neki, delo je storjeno pa Bogu hvala!

Kaj more pretirana občutljivost povzročiti, se vidi še iz nekega drugega slučaja na kranjskem tečaju, ko so nekateri popolnoma brez podlage vezali govor g. kanonika dr. Zupana in pa besede g. dekana M. Škrbca in videli v njih nek dogovorjen načrt, — ko gospoda dokazano sploh vedela nista drug za drugega, kaj bosta govorila. —

*

Po mnenju premnogih tako pisanje, kot smo ga čitali v Straži dne 3. okt. 1940. pod naslovom: »Zakaj tako, bratje?«, ni služilo ne edivosti med nami ne katoliški stvari sploh. Ljudje so bili ogorčeni.

Tako nebratsko govorjenje pač ne spada pod tako bratski naslov.

IV. Glede akademskega stanovstva samega pa pribijemo sledeče:

1. Nauk in zahteva Pija XI. — izražena zlasti v okrožnici Qu. a. —, da naj se stanovsko preuredi vsa človeška družba, in to ne samo v javnopравниh korporacijah, ampak tudi v zasebnopravnih organizacijah, velja za vse poklice — tudi za akademske.

2. Ustanovitev korporacij na krščanski način se bo izvedla samo, ako bodo katoličani storili svojo dolžnost pravočasno, ako bodo ves svoj trud položili v to, da nobena priprava za to

težko in dolgotrajno reformo ne ostane neizvršena.

3. Med neobhodne priprave za ustanovitev javnopravnih korporacij spada ustanavljanje zasebnopravnih stanovskih organizacij in preureditev obstoječih organizacij na stanovsko obliko, kjer to načelo ni bilo upoštevano. To velja tudi za akademske organizacije.

4. Če pa kaka organizacija papeževo voljo drugače umeva, jo je možno s psihološkimi mo-

mentmi, kot so konservativno ostajanje v obstoječem, razni predsodki, nepoznanje zadeve.

5. Nepoznanju bi moglo biti vzrok tudi dejstvo, da je okrožnica Qu. a. težka okrožnica, težka — kot pravi eden velikih komentatorjev te okrožnice, p. Nell-Breuning — celo za strokovnjake. Pripominjamo, da gre pri tej stvari ne samo za sociološke strokovnjake, ampak tudi za organizatorne.

Prof. E. Tomec.

ABBÉ GRÉMAUD O AKADEMskem STANOVSTVU

Osservatore Romano poroča

Opomba uredništva.

Na kongresu Pax Romane leta 1935. je imel njen tajnik in duhovni vodja abbé Grémaud sijajen govor, ki je izzvenel v velik slavospev akademskega stanovstva. Vatikansko glasilo »Osservatore Romano« se v svojem poročilu o Grémaudovem stanovskem referatu zelo pohvalno izraža. Govor se začudo lepo ujema s stališčem, ki ga v tem vprašanju zavzema uradna Akademski zveza in pa Slovenska Katoliška akcija, posebej še dijaška, in pa naš list.

Ker govor zelo lepo podaja stanovsko tezo in jasno pokaže njeno zvezo s cerkvenim stanovskim naukom v »Qu. a.«, upamo, da bo kot vsaka stvarna izjasnitev, tudi ta prispevala k medsebojnemu razumevanju in zato k rasti katoliškega miru. V tem namenu prinašamo prevod poročila dobesedno.

Ker je Grémaudov referat tako pomemben, smo ga tiskarsko tako opremili, da bo čim bolj pregleden in umljiv: temu namenu služijo vmesni naslovi in pa podčrtave, ki smo jih dodali ml.

(Oss. R. 16/17 sept. 1935.

N. 217 (22.887) p. z.)

»Potem, ko so bile prebrane nove prispelne brzojavke — omenjamo posebej brzojavko avstrijskega kancelarja dr. Schuschnigga, škofa Carskega iz Košic, profesorja dr. Kislinga z jur. fakultete v Bratislavi, Hlinkove mladine iz Ružomberka — je imel cerkveni asistent in prava duša P. R. abbé Grémaud prezanimiv referat o stanovski usmerjenosti in stanovskem delovanju katoliških akademskih društev.

TEŽENJE MODERNEGA ČLOVEŠTVA PO STANOVSTVU

V uvodu je govornik pokazal na značilno težnjo modernega člove-

štva k stanovski organizaciji, k dvema temeljnima osnovama srednjega veka, ki sta jih tvorili družina in stan. Sv. oče, ki zasleduje tudi najmanjše religiozno in duhovno gibanje današnjih dni, je hotel dati precizne smernice za boljše in naravno organizacijo človeške družbe, in njegove besede so našle posebno globok odziv pri katoliških akademskih vseh deželah.

DVE VRSTI KATOLIŠKIH AKADEMskih ORGANIZACIJ

Predavatelj, ki so mu vsi zborovalci sledili z največjo pazljivostjo, deli v govorniško podanem referatu razne dežele po več ali manj intenzivnem stanovskem delovanju katoliških akademskih društev shematično v dve skupini. Na podlagi poizvedb, ki jih je izvedlo tajništvo P. R., imamo dve skupini:

Tradicionalni tip

1. Dežele, v katerih stanovska ideja dejansko sploh ni uresničena ali pa je le delno izvedena, in sicer so to: Švica, Nemčija, Anglija, Čehoslovaška, Jugoslavija, Poljska, Romunija in druge.

Razlogi za to so jasni: ponekod, kakor v Švici in Nemčiji, imajo akademska društva zelo staro tradicijo in so ohranila svoj prvotni značaj, radi katerega so nastala, to je predvsem, da so tvorila združbo članov za splošne kulturne in verske namene, ki so skupni vsemu dijaštvu.

Drugod pa so bila spet društva ustanovljena šele nedavno in so maloštevilna; omejujejo se v tej prvi fazi svojega razvoja na to, kar je povsem naravno, da dajejo članom splošno izobrazbo, da jih rešijo pred več ali manj škodljivim vplivom univerze. V tej dru-

gi skupini govornik posebej omenja Anglijo.

Stanovska društva

2. Med deželah, v katerih je stanovski značaj akademskih društev posebno razvit, imenuje govornik Avstrijo, Francijo in Italijo.

V teh deželah imajo dve obliki stanovskih društev: Ali najdemo čisto stanovska neodvisna društva, kakor je na primer Conférence Laënnec v Parizu, in toliko drugih, tako juridična društva, društva farmacevtov itd. — ali pa so se ustanovili specializirani stanovski odseki v okviru narodne zveze.

Prvi tip društva nudi visokošolcem ne samo versko in moralno vzgojo recimo za zdravnike, ampak skrbi tudi za poklicno vzgojo, s posebnim ozirom na poklicno moralo.

Druga oblika ima poleg name-na, dati primerno izobrazbo akademikom v naročju udruženja, tudi namen, da prodre na polje zadevne fakultete.

Najboljše ostvaritve so v Franciji in v Italiji, od katerih je Italija za stopnjo naprej, ker ima enoten tip društev; stanovski odseki v Italiji so pod strumno disciplino centralnega organa, med tem ko vlada v Franciji režim večje neodvisnosti. Referent omenja posebej organizacijo dela v Italiji, ki jo vodi »L'Azione Futura«, ki pripravlja stalno visokošolce same za razpravljanje o življenjskih problemih, ki so predmet nacionalnih kongresov.

ZA STANOVSTVO — BESEDA SV. OČETA IN MODERNI ČAS

Ni samo beseda sv. Očeta, ki bi morala vse akademike dovesti do tega, da se organizirajo v sta-

novskih vrstah, ampak so tudi posebne okoliščine današnjega časa, ki bi morale obrniti pažnjo vseh na to polje katoliškega akademskega udejstvovanja.

Kakor je bilo prej omenjeno, se ne more tajiti pri večini katoliških akademskih zvez močna težnja k stanovski organizaciji.

Dalje kažejo izkušnje, da sledijo člani društev z veliko večjim zanimanjem in ognjem delovanju in referatom, ki so čisto poklicni, kakor pa onim, ki so splošnega značaja. In to je treba prav posebno upoštevati pri vsakem nadaljnjem delu za razmah katoliškega gibanja samega. Posebno mora akademike zanimati dejstvo, da se v večini držav javlja in v nekaterih tudi že uresničuje težnja po korporativni ureditvi človeške družbe.

AKADEMIKI NAJ SE ORGANIZIRAJO STANOVSKO

Zato imajo akademiki dolžnost, da sami prevzamejo iniciativo in se organizirajo v stanovskih vrstah, da bodo bolj močni v trenutku, ko bo stanovsko organizacija ukazala država.

STANOVSTVO NAJMOČNEJŠE OROŽJE POKRISTJANJENJA!

Dalje obstoja velika nevarnost, da bodo to velikansko zamisel, ki jo oznanjujejo papeži, prej uveljavili drugi in tako prevzeli katoličanom najmočnejše in najmodernejše orožje za pokristjanjenje človeške družbe.

Končno zamisel stanovstva tako prija modernemu človeku, posebno pa novemu človeku, ki ga hočemo izoblikovati mi katoličani, človeku, ki bodi kristjan tudi

v svojem poklicu; ne zadostuje nam zdravnik, ki je katoličan, ampak hočemo katoliškega zdravnika, ki zna svoje krščansko življenje živeti v vsakem trenutku.

UGOVOR

Proti koncu se abbé Grémaud bavi z najbolj splošnim ugovorom, ki ga stavljajo proti stanovskemu organiziranju katoliških visokošolcev. Od več strani se namreč čuje, da skrbi za poklicno izobrazbo akademikov že fakulteta in da stanovska organizacija katoliških akademikov v naročju ali pod vodstvom narodne akademske zveze ovira splošno versko in filozofsko vzgojo akademikov.

STROKOVNA SPECIALIZACIJA NI STANOVSKA SPECIALIZACIJA

Govornik dokazuje s prepričljivimi dokazi nasprotno, da je specializacija na univerzi nekaj čisto drugega kakor specializacija v katoliških akademskih društvih, kajti ta specializacija je povezana z vero in filozofijo.

STANOVSKO DRUŠTVO IMA TUDI SPLOŠNE NALOGE

V drugo pa tudi čisto stanovska katoliška akademska društva razvijajo neko splošno delovanje, ki dobi svoj najboljši izraz v verskih obredih, in pridigah in splošnih versko-kulturnih in filozofskih tečajih.

UNIVERZA NE MORE DATI, KAR DA STANOVSKO DRUŠTVO

In končno; dandanes ne zanima toliko sinteza, ampak bolj kon-

kretno, določeno dejstvo; novemu človeku prija bolj, iziti od stvarnega dejstva in odtod preiti na razpravljanje o velikem splošnem načelu — tega pa univerzitetna katedra ne more nikdar nuditi. Toraj stanovska vzgoja ni samo mogoča, ampak je naravnost potrebna, se razume da v združitvi s splošno versko in filozofsko vzgojo.

PAX ROMANA ODLIČNA OZNANJEVALKA STANOVSTVA

Ravno Pax Romana je postala odlična oznanjevalka stanovske ideje in jo propagira tudi v onih deželah, kjer radi posebnih krajevnih razmer še oklevajo. Prav v tem obstoji velika korist Pax Romane in ena njenih najvažnejših nalog za oblikovanje novega človeka v novih časih, in tako predstavlja na nek način telefonsko centralo za vse dežele. Dejansko dobiva Pax Romana toliko vprašanj, v katerih prosijo za informacije o razvoju in organiziranju stanovske ideje v drugih deželah. Govornik navaja posebej pismo iz Liverpoola, v katerem prosijo Pax Romano za taka nujna pojasnila in za potrebne izpodbude in obljublja svoje sodelovanje, da bi se tako čutili manj osamljene, »pour nous faire moins isolés«. Glejte, to je najplemenitejši izraz za nalogo Pax Romane, ki hoče ravno doseči, da bi se akademska društva vseh dežel čutila manj osamljena pri velikem delu za pokristjanjenje stanov.

*

**V verskih rečeh se je treba uklo-
niti papežu tudi takrat, kadar ne
zapoveduje. Ni treba biti tako trd
napram papežu ter zahtevati od
njega, da vedno zapoveduje. Sveti
Pavel je dajal nasvete v Gospo-
dovem imenu tudi takrat, ko ni pre-
jel zapovedi od njega. Zapovedi in
nasvete je dajal, ker je vedel, da
je z njim duh Gospodov.**

iz nagovora Pija XI. romarjem.
Prinesla »Straža v viharju« 16. II. 1939., str. 77.

Abbé Grémauda, ki je predaval o tem najaktualnejšem in najpraktičnejšem vprašanju Pax Romane z vzgledno govorniško dovršenostjo, tako glede vsebine kakor tudi glede oblike, so akademiki nagradili z vnetim odobravanjem; v njihovih dušah pa je ta velika ideja, predstavljena s tako plemenito retoriko, gotovo zapustila ne le globok vtis, ampak tudi seme, ki obljublja najlepše ostvaritve za bodočnost.

Odg. urednik: Ciril Kovač (Ljubljana). Izdaja Konzorcij (J. Prešeren, Ljubljana). Tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (A. Trontelj).